CULTURE AND HISTORY Nr. 02

November 2026

Introduktion

Et følelseshistorisk særnummer

Af:
Emilie Hede Mikkelsen og Jakob Levin Rasmussen
Historie

Dette nummer af *Culture and History* er et særligt temanummer om følelseshistorie og om de mange måder, hvorpå følelser kan bruges som linse til at forstå vores fælles historie. Alle seks artikler i dette særnummer udspringer af omskrevne eksamensopgaver fra professor Karen Vallgårdas undervisningshold *Følelsernes Historie* i efteråret 2025. Artiklerne favner forskellige historiske emner, perioder, kildetyper samt metodiske tilgange og viser dermed den bredde og de muligheder, der ligger i at anlægge et følelseshistorisk perspektiv.

Følelseshistorie er som forskningsfelt vokset frem siden 1980'erne og har bidraget til nye forståelser af følelser i historisk kontekst. Siden har feltet udviklet sig og opnået en stadigt større udbredelse (Vallgårda 2013: 87). På Saxo-Instituttet har særligt professor Karen Vallgårda været en central drivkraft i udbredelsen af det følelseshistoriske forskningsfelt. Det har hun blandt andet gjort gennem sin forskning, herunder sin ph.d.-afhandling fra 2012, hvor hun undersøgte danske missionærers forhold til lokale børn i Indien. Her viste hun, hvordan missionærernes følelser spillede en væsentlig rolle for forståelsen af deres møde med de lokale og for de relationer, der blev skabt i den koloniale kontekst. (Vallgårda 2014).

Med dette særnummer ønsker vi at inspirere andre studerende og forskere, både historikere og forskere fra andre fagligheder, til at betragte deres eget forskningsfelt med nye øjne. Måske kan et følelseshistorisk perspektiv netop åbne for nye spørgsmål, perspektiver og erkendelser. Det er disse

muligheder, som de seks bidragsydere til dette særnummer på forskellig vis udfolder. Tilsammen viser de, hvordan et følelseshistorisk perspektiv kan appliceres på forskellige historiske perioder, emner og typer af kildemateriale.

I særnummerets første artikel undersøger Emilie Arleth Vork i sin artikel "Kollektive følelser i det offentlige rum", hvordan kollektive følelser blev udtrykt og praktiseret offentligt efter tragedien 30. juni 2000, hvor ni festivalgæster døde under en Pearl Jam koncert. Med afsæt i Sara Ahmeds begreb *circulation of affect* og Karen Vallgårda og Katrine Rønsig Larsens *emotional echoes*, præsenterer Vork os for samtidige avisartikler og påskrevne genstande efterladt til minde om ofrene, og viser dermed, hvordan følelser blev synliggjort i det offentlige rum gennem handlinger, medier og objekter.

I Jonas Nikolai Kolodziejs bidrag inviteres vi med til København i året 1933, da jazzmusikeren Louis Armstrong gav koncerter i Tivoli. Med artiklen "Det dristigste, mest udfordrende og sansepirrende, Loven tillader" viser han, ved hjælp af Sara Ahmeds begreb *circulation of emotions*, og en analyse af samtidige avisartikler og jazzmagasiner, hvordan følelser som frygt og fascination 'klistrede' sig til Armstrongs krop, og derigennem formede offentlighedens negative eller racialiserede syn på både 'sorthed' og Armstrong selv. Kolodziej viser her, at følelser var centrale for oplevelsen og forståelsen af Armstrongs koncerter.

Theodor Lykketoft Bilgrav undersøger i artiklen "Tvangsflytningens ekko", hvordan følelser blev artikuleret, reguleret og forhandlet i forbindelse med tvangsflytningen af Inughuit-befolkningen i 1953 og i de efterfølgende årtiers politiske og juridiske opgør. Med afsæt i Sara Ahmeds terminologi samt Karen Vallgårda og Katrine Rønsig Larsens begreb *emotional echoes* analyserer Bilgrav, hvordan danske myndigheder søgte at regulere, hvilke følelser der kunne knyttes til tvangsflytningen, mens Inughuit og deres efterkommere fra 1980'erne gradvist generobrede autoriteten til at definere flytningens følelsesmæssige betydning. Artiklen viser, hvordan følelser af sorg, uret og tvang blev undertrykt under koloniale magtforhold, men senere genaktiveret som en kollektiv erfaring, der blev omsat til politiske krav om anerkendelse og retfærdighed. Bilgrav viser dermed, hvordan følelser ikke blot afspejler historiske begivenheder, men også fungerer som en central drivkraft i postkoloniale forhandlinger om erindring, ansvar og retfærdighed.

I artiklen "Hvem gifter vi os med?" undersøger Sidsel Lysdal Jespersen følelsers betydning i danske ægteskabsannoncer fra perioden 1855-1875 og 1900-1920, og nuancerer den etablerede fortælling om overgangen fra fornuftsægteskaber til kærlighedsægteskaber. Med udgangspunkt i 60 ægteskabsannoncer fra aviser i København, Aarhus og Aalborg kombinerer artiklen et følelseshistorisk perspektiv med en kvantitativ analyse af kildematerialet – et interessant metodisk greb, der sjældent anvendes inden for følelseshistorien. Analysen bygger på Peter Stearns og Carol Stearns' begreb *emotionology* samt Karen Vallgårda og Katrine Rønsig Larsens *emotional echoes* og viser, hvordan idealer om kærlighed, romantik, moral, social status og økonomi eksisterede side om side i søgen efter en ægtefælle. Jespersen argumenterer således for, at udviklingen i ægteskabsidealer var langt mere kompleks end en entydig bevægelse fra praktiske til romantiske hensyn. Hun peger samtidig på en ændring i annoncernes karakter, hvor fokus i stigende grad blev flyttet fra den direkte søgen efter en ægtefælle til etableringen af bekendtskaber, der potentielt kunne føre til ægteskab.

Jakob Levin Rasmussen undersøger i artiklen "'jeg er ikke enten-eller, men både-og!'", hvordan dansk-vestindiske Victor Cornelins, som i 1905 blev udstillet på kolonialudstillingen i Tivoli, senere i livet erindrede sit møde med Danmark. Med en kombination af et erindringshistorisk og et følelseshistorisk perspektiv analyserer Rasmussen, hvordan Cornelins' erindringer fungerede som meningsskabende fortolkninger af hans livserfaringer. Analysen viser, hvordan oplevelser af racialisering, mødet med nye følelsesnormer og en religiøs omvendelse prægede hans selvforståelse, og hvordan erfaringer, som oprindeligt blev opfattet som naturlige, siden blev fortolket som udtryk for diskrimination. Rasmussen fremhæver her en grundlæggende ambivalens i Cornelins' forhold til Danmark, der på en side fremstod inkluderende, men samtidig også ekskluderende.

I 2019 blev en hidtil ukendt ungdomsdagbog skrevet af Danmarks første kvindelige læge og akademiker, Nielsine Nielsen fundet. Anna Louise Varona Esmann var med til at transskribere den, med henblik på udgivelse og har på baggrund af den skrevet artiklen "'Det er den store uendelige Naade Himlen har skjænket os at vi næst efter en Sjæl have Aand'". Med afsæt i William Reddys teori om *emotives* og Monique Scheers forståelse af *følelser som praksis* analyserer Esmann, hvordan Nielsens kristne tro gennemtrængte hendes følelsesliv. Esmann argumenterer for, at dagbogen ikke blot fun-

gerede som et rum for følelsesmæssige udtryk, men også som en religiøs praksis, hvor Nielsen bearbejdede sine refleksioner over tro, familie, fremtid og egne handlinger. Samtidig giver analysen nye indsigter i Nielsens ungdomsliv, herunder hendes længsel efter at forlade sin hjemby og udvide sine intellektuelle horisonter.

Artiklerne spænder altså bredt og fokuserer både på kollektive følelser, som det er tilfældet i Vork, Bilgrav, Kolodziej og Jespersens artikler, og på mere individorienteret kildemateriale, som det ses i Esmanns og Rasmussens artikler. Vi ønsker at rette en varm tak til alle bidragsyderne, samt til Peter Edelberg og Karen Vallgårda.

God læselyst,

Gæsteredaktionen bestående af

Jakob Levin Rasmussen og Emilie Hede Mikkelsen

Litteraturliste

- Vallgårda, Karen 2013: "Følelseshistorie: Teoretiske brudflader og udfordringer". *Kulturstudier* 2013:2, s. 87-113 https://doi.org/10.7146/ks.v4i2.15521.
- Vallgårda, Karen 2014: *Imperial Childhoods and Christian Mission. Education and Emotions in South India and Denmark*. Palgrave Macmillan https://doi.org/10.1057/9781137432995.